

תְּרִיסַר תְּרֵיִלִּי חֲזָרָה לְקִרְאַת הַמִּקְרָא הַמְּשֻׁבָּה פְּעֻלָּת

מערכת הצורות בגזרות: שלמים, מרובעים, נפ"יו, נחי ל"י/ה ונחי ל"א

1. לפניכם רשימה של פעלים:

אֶפְשְׁרוּ, אֶזְרִישׁ, מְטַלְטֵלֶת, מְתַמְשֶׁכֶת, מוֹבְלִים, תוֹבְעוֹת.

א. מיינו את הפעלים לשלוש קבוצות על פי הגזרה שאליה הם שייכים.

ב. ציינו את הבניין של כל אחד מהפעלים.

ג. לפניכם משפט:

"תְּקַצֵּר הִירִיעָה מִלְּסַפֵּר עַל מַעֲלָלָיו שֶׁל אֶלְכַסְנֵדֶר הַגְּדוֹל".

צורת העבר של הפועל "תְּקַצֵּר" היא (–)

(1) נְקַצֵּר (2) יְקַצֵּר (3) קִצְרָה (4) נְקַצְרָה

2. א. לפניכם שלושה משפטים (1)-(3), ובכל אחד מהם מילה מודגשת מהשורש בק"ר.

(1) מְבַקְרֵי הַסְּפָרוֹת צִיֵּנוּ לִשְׁבַח אֶת הַסֵּפֶר "רֹדֵף הַעֲפִיפּוֹנִים." חֲלַק דִּיבּוֹר: _____

(2) יִלְדִים רַבִּים מְבַקְרִים בְּשָׁבוֹעַ הַסֵּפֶר בַּחֲנוּיֹת הַסְּפָרִים. חֲלַק דִּיבּוֹר: _____

(3) כֹּאשֶׁר קוֹרְאִים מֵאֲמָרִים חֹשֵׁב לְהַקְפִּיד עַל קְרִיאַת מְבַקְרֵת. חֲלַק דִּיבּוֹר: _____

ציינו על הקו משמאל לכל משפט את חלק הדיבור של המילה המודגשת:

שם עצם, שם תואר או פועל.

ב. ציינו שני שמות פעולה שונים מן השורש בק"ר בבניין פיעל.

3. לפניכם שני משפטים, ובהם מופיע הפועל נְטָעַן.

– בדוח נְטָעַן כי הצעירים מאבדים עניין בספריות.

– בישיבה הקרובה נְטָעַן את טענותינו.

א. הקיפו את התשובה הנכונה.

(1) בשני המשפטים הפעלים באותו זמן ובאותו בניין.

(2) בשני המשפטים שני הפעלים מופיעים באותו גוף.

(3) בשני המשפטים הפעלים נגזרו מאותו שורש, אך הם בבניינים שונים.

(4) בשני המשפטים הפעלים נגזרו מאותו שורש, והם מופיעים באותו בניין.

ב. צורת ההווה של הפועל "נְטָעַן" מהמשפט הראשון היא (–)

(1) טוֹעֵן (2) נְטָעַן (3) מְטָעִין (4) נְטָעַן

4. לפניכם משפטים משלטים התלויים בספרייה, ובהם פעלים מודגשים.

- אל תִּפְטָּט עם חבריך. *e-ve*: _____ *בניין*: _____
 - שָׁמַר על השקט. *e-ve*: _____ *בניין*: _____
 - שָׁבוּ בשקט ואל תדברו בטלפון הנייד. *e-ve*: _____ *בניין*: _____
 - הִקְפִּיד להחזיר את הספר למקומו. *e-ve*: _____ *בניין*: _____
 - הִשְׁוֶה את התוצאות. *e-ve*: _____ *בניין*: _____
- א. ציינו על הקו שליד כל משפט את השורש ואת הבניין של כל אחד מן הפעלים.
ב. ציינו את הפועל שהזמן / הדרך שלו שונה מן השאר. מהו זמנו?
הפועל היוצא דופן מבחינת הזמן / הדרך: _____ הזמן / הדרך שלו: _____
ג. מהו שם הפעולה של הפועל השווה?
-

5. לפניכם שני משפטים ובכל אחד מהם פועל מודגש.

- נִדְמָה להם שלא בלחן מדובר, אלא במילים.
 - דוֹמָה שרק שירה המפורסם של נעמי שמר משמש סכר בפני שכחה מוחלטת.
- א. מהו השורש המשותף לשני הפעלים המודגשים? _____
ב. מהו הבניין של כל אחד מהפעלים?
נִדְמָה _____ דוֹמָה _____
ג. מהי צורת העתיד של הפועל דוֹמָה?
(1) יִדְמָה (2) יִדְמָה (3) יִדְמָה (4) תִּדְמָה

6. לפניכם משפט: "מה רבים הם המתקשים בכך כיום."

מהי צורת העבר נסתר של הפועל מתקשים? הקיפו את התשובה הנכונה.
התקשה / התקשה

7. לפניכם שבע קבוצות מילים (1) – (10).

הקיפו בכל קבוצה את המילה היוצאת דופן מבחינת השורש, וכתבו את השורש שלה על הקו שמשמאל לכל קבוצה. כתבו את השורש המשותף לשאר המילים בקבוצה.

- (1) מְצוּיּוֹת, מְצִינּוֹת, מְצַטְינּוֹת
עֹרֶה הַמַּיִלָּה הַיּוֹצֵאת דּוֹפֵן: _____
הַשּׂרֵשׁ הַמְּשׁוֹתֵף לַשְּׂמֵי הַמַּיִלִים הַאֲחֵרוֹת: _____
- (2) מְתַקְשֵׁר, קָשׁוּר, מְתַקְשֵׁר
עֹרֶה הַמַּיִלָּה הַיּוֹצֵאת דּוֹפֵן: _____
הַשּׂרֵשׁ הַמְּשׁוֹתֵף לַשְּׂמֵי הַמַּיִלִים הַאֲחֵרוֹת: _____
- (3) מְרַאָּה, הַמְרַאָּה, מְתַרְאֵים
עֹרֶה הַמַּיִלָּה הַיּוֹצֵאת דּוֹפֵן: _____
הַשּׂרֵשׁ הַמְּשׁוֹתֵף לַשְּׂמֵי הַמַּיִלִים הַאֲחֵרוֹת: _____
- (4) מְמַחְשֵׁב, מְחַשֵּׁב, מְתַחַשֵּׁב
עֹרֶה הַמַּיִלָּה הַיּוֹצֵאת דּוֹפֵן: _____
הַשּׂרֵשׁ הַמְּשׁוֹתֵף לַשְּׂמֵי הַמַּיִלִים הַאֲחֵרוֹת: _____
- (5) מְתַנְיֵית, נְתַנָּה, הַתְנָנָה
עֹרֶה הַמַּיִלָּה הַיּוֹצֵאת דּוֹפֵן: _____
הַשּׂרֵשׁ הַמְּשׁוֹתֵף לַשְּׂמֵי הַמַּיִלִים הַאֲחֵרוֹת: _____
- (6) וְדוּי, וְדוּא, הוֹדָאָה
עֹרֶה הַמַּיִלָּה הַיּוֹצֵאת דּוֹפֵן: _____
הַשּׂרֵשׁ הַמְּשׁוֹתֵף לַשְּׂמֵי הַמַּיִלִים הַאֲחֵרוֹת: _____
- (7) הַסְתַּמֵּן, סְתוּם, סְמָנוּ
עֹרֶה הַמַּיִלָּה הַיּוֹצֵאת דּוֹפֵן: _____
הַשּׂרֵשׁ הַמְּשׁוֹתֵף לַשְּׂמֵי הַמַּיִלִים הַאֲחֵרוֹת: _____

8. לפניכם שתי קבוצות של שמות (1)-(2):

- (1) פְּסָלָת, נְשָׂרָת, נְסָרָת, יְכָלָת
הַשֵּׁם הַיּוֹצֵא דּוֹפֵן מִבְּחִינַת מַשְׁמָעוֹת הַמַּסְקָף: _____
הַמַּשְׁמָעוֹת הַמְּשׁוֹתֵפֵת לַשְּׂמֵי הַשְּׂמֵי הַאֲחֵרִים: _____
- (2) מְשַׁבֵּר, מְגַבֵּר, מְכַבֵּשׁ, מְעַדֵּר
הַשֵּׁם הַיּוֹצֵא דּוֹפֵן מִבְּחִינַת מַשְׁמָעוֹת הַמַּסְקָף: _____
הַמַּשְׁמָעוֹת הַמְּשׁוֹתֵפֵת לַשְּׂמֵי הַשְּׂמֵי הַאֲחֵרִים: _____

- א. ציינו בכל קבוצה את השם היוצא דופן מבחינת משמעות המשקל.
- ב. ציינו בכל קבוצה את המשמעות המשותפת לשלושת השמות האחרים.

9. א. לפניכם ארבעה שמות.

הַשׁוֹאָה, הַרְפָּיָה, הַמְצָאָה, הַרְזִיָּה

(1) ציינו באותיות קט"ל את המשקל המשותף לארבעת השמות ואת משמעותו.

_____ : הפנה הפועל : _____ : הפנה הפועל : _____ : הפנה הפועל : _____ : הפנה הפועל

(2) איזה שם יוצא דופן מבחינת הגזרה? מהי הגזרה שלו? מהי הגזרה המשותפת לשלושת השמות האחרים?

_____ : הפנה הפועל : _____ : הפנה הפועל : _____ : הפנה הפועל : _____ : הפנה הפועל

_____ : הפנה הפועל : _____ : הפנה הפועל : _____ : הפנה הפועל : _____ : הפנה הפועל

ב. מיינו את חמש המילים שלפניכם לשתי קבוצות: מילים שבהן הנו"ן היא שורשית ומילים שבהן הנו"ן היא מוספית. בָּזִיּוֹן, עֲשׂוֹן, נוֹסְעֵת, נוֹסֵד, גִּזְרָן

נו"ן מוספית	נו"ן שורשית

10. לפניכם שירו של פנחס לנדר "מלאו אסמינו בר".

מְלֵאוּ אֶסְמִינוּ בַּר וִיקְבֵנוּ יְיָ,
בְּתִינוּ הוֹמִים, הוֹמִים מְתִינֹקוֹת
וּבְהִמְתֵנוּ פוֹרָה –
מָה עוֹד תִּבְקְשֵי מֵאֲתָנוּ מְכוֹרָה,
וְאֵין, וְאֵין עֲדִין?

א. העתיקו מתוך השיר ארבעה פעלים שונים, וציינו ליד כל אחד מהם את הבניין שלו.

ב. אילו שני פעלים שייכים לאותה הגזרה? מהי הגזרה שלהם?

ג. לשני הפעלים שצינתם בסעיף 10 ב יש שתי צורות בינוני לנקבה. צורה אחת על דרך הגזרה (רק שני עיצורי שורש נהגים) וצורה נוספת שבה נהגים שלושת עיצורי השורש. פתבו בטבלה שלפניכם את שתי הצורות של כל אחד מהפעלים.

צורה אחת לבינוני נקבה (על דרך הגזרה)	צורה שנייה לבינוני נקבה (שלושת עיצורי השורש נהגים)

ד. "מְכוֹרָה" היא כינוי בלשון השירה לארץ שבה האדם נולד.

(1) כתבו מילה נרדפת למילה זו מן השורש י-ל-ד. _____

(2) העתיקו מן השיר מילה אחרת מאותה הגזרה של המילה שכתבתם בסעיף ד (1).

(3) כתבו שני שמות הפעולה מאותו השורש של המילה שציינתם בסעיף ד (2) – האחד בבניין

קל והשני בבניין הפעיל. שם הפעולה בבניין קל: _____

שם הפעולה בבניין הפעיל: _____

ה. מהי צורת העתיד של "מְלָאוּ"? הקיפו את התשובה הנכונה.

(1) יְמָלְאוּ (2) יִמְלְאוּ (3) יִמְלָאוּ (4) יִתְמָלְאוּ

שאלה 11 מתוך בגרות חורף 2019

11.

א. (1) נתחו כל אחד מן הפעלים שלפניכם לשורש ולבניין.

נוֹכְחִים שורש _____ בניין _____

נוֹכְחִים שורש _____ בניין _____

(2) לפניכם שני משפטים. שבצו בכל משפט את הפועל המתאים למשמעות המשפט מבין השניים:

נוֹכְחִים או נוֹכְחִים. שימו לב: עליכם להעתיק גם את הניקוד.

• לדעת פסיכולוגים ואנשי חינוך, הוריהם של מתבגרים צריכים להיות _____

בבית בשעות אחר הצוהריים ולפקח על פעולות ילדיהם.

• הורים רבים _____ לדעת כי ילדיהם עדיין זקוקים לפיקוח ולהכוונה.

ב. לפניכם היגדים שהוצגו למשתתפים בסקר שמטרתו לבדוק את מידת התמכרותם לטלפון החכם.

- ההתעסקות בטלפון החכם שלי תופסת חלק חשוב בחיי.
- אני משתמש בטלפון החכם שלי כדי לכוון לי התראה לשעה 7 בבוקר.
- קשה לי להימנע מן השימוש בטלפון החכם שכן הוא המצאה מבריקה.

(1) **הקיפו** בהיגדים ארבעה שמות הנוטים במשקלי **שמות הפעולה**.

(2) מבין השמות שהקפתם, העתיקו שניים השייכים לאותו הבניין.

(3) ציינו את השורש של כל אחד מן השמות שהעתקתם בסעיף ב (2).

תרגילי הפעולה

12. כתבו באותיות קט"ל את המשקלים של השמות להלן.

👉 ישו אל אצקרונות האלה:

- את משקלי השמות יש לכתוב על פי צורת הזכר נפרד. לדוגמה, משקל המילה תלמידות הוא תקטיל על פי הזכר נפרד (תלמיד).
 - את משקלו של **שם ממין נקבה שאין לו צורת זכר** (כמו למשל, מברֶשֶׁת) יש לכתוב על פי צורת הנקבה **נפרדת** (מברֶשֶׁת=מקטֶלֶת).
 - את משקלי השמות יש לכתוב על דרך השלמים.
- ישנם משקלים מיוחדים שכתבתם שונה, למשל משקלים מיוחדים בגזרת נל"ו/ה (מסומנים ב־ש).

אֲכָזְבוֹת	תִּלְקִיטִים	רְקֻדָּנוֹת
מְרַק עוֹף	בְּרוּרִים	תִּרְדָּמַת חוּרֵף
רְשִׁיוֹן נְהִיגָה	רְכָבוֹת	זְמֶרֶת
זְכָרוֹנוֹת	אֲלָמִים	לְמוֹדֵי עֵרֵב
פְּתָרוֹן הַבַּעִיָּה	יְדִידִים	הַחֲגִים קָרְבִּים
הוֹפְעָה	מְבֻנָּה	כְּלָפְלָה
מְרַצָּה	מוֹרִים	מוֹבִיל
מְמַחָה	מְצַבִּיא	מְמַצָּא
שֶׁ תִּפְגִּית	שֶׁ זְכוּת	שֶׁ טְעוֹת

צבאדה נצ'מה! 🌸